

Blumné Bán Erika – Kresalek Péter

**Példatár és feladatgyűjtemény
a vállalati tevékenységek elemzésének módszertani alapjaihoz**

Blumné Bán Erika – Kresalek Péter

**Példatár és feladatgyűjtemény
a vállalati tevékenységek
elemzésének módszertani alapjaihoz**

perfekt

PR 302/14

Budapest

2014.

Szerzők:

Blumné Bán Erika

főiskolai adjunktus

12–15., 16., 20., 22–24., 27., 34–60., 69., 72., 79–85., 88–92. feladatok

Kresalek Péter

egyetemi adjunktus

1–11., 17–19., 21., 25., 26., 28–33., 61–68., 70., 71., 73–78., 86., 87. feladatok

Lektor:

Sándor Lászlóné dr.

ny. főiskolai docens

Szerkesztő:

Kresalek Péter

egyetemi adjunktus

ELŐSZÓ

A gazdasági jelenségek, folyamatok megismerése napjainkban egyre inkább előfeltétele a megalapozott vállalati döntéseknek, a jövőbeni, a jövőre irányuló gazdasági cselekvésnek. A vállalati gazdálkodás összefüggéseinek, a gazdasági jelenségekre ható tényezők feltárásának egyik jelentős eszköze az elemzés, amely a megismerés módjaként segítséget ad a gazdálkodási folyamatok megítélésében, értékelésében.

Ez a példatár és feladatgyűjtemény a Budapesti Gazdasági Főiskola Pénzügyi és Számviteli Karának tantervéhez igazodva, az elemzés-ellenőrzés tantárgyhoz készült, annak fontosabb, kiemelt módszereivel foglalkozik. Alapvető célja a vállalati tevékenységek gazdasági elemzési módszertanának megalapozása, a gyakrabban alkalmazott módszerek alapjainak megismertetése és használatuk gyakorlati elsajátításának elősegítése. A kiadvány a vállalati gyakorlatban előforduló rendkívül sokféle elemzési eljárás közül csak a legjellemzőbbekkel foglalkozik, amelynek kapcsán hangsúlyoznunk kell, hogy a bemutatott módszerek az elemzés céljának és tárgyának megfelelően különböző gazdálkodási területeken és megközelítésekben alkalmazhatók.

A **Példatár és feladatgyűjtemény a vállalati tevékenységek elemzésének módszertani alapjaihoz** tehát a vállalati elemzés alapvető összefüggéseivel, több gazdálkodási terület, tevékenység elemzéséhez felhasználható módszerekkel foglalkozik. Ezeknek a módszereknek a készségi szintű ismerete elengedhetetlen a vállalati elemzést tárgyaló tantárgyak megértéséhez és feldolgozásához.

A kiadvány a felsőoktatás mellett felhasználható a felnőttképzés egyes szakmai területein is, különös tekintettel a mérlegképes könyvelői képzésre, az elemzés-ellenőrzés gyakorlati modul elemzés tananyagához kötődően. Az itt bemutatott elemzési módszerek megalapozzák a teljes elemzési témakört, alapul szolgál a Perfekt Zrt által már megjelentetett

- A vállalati tevékenységek elemzésének módszertana I. (Teljesítmény- és erőforrás-elemzés)
- A vállalati tevékenységek elemzésének módszertana II. (Elemzési sajátosságok), valamint
- A vállalkozások tevékenységének komplex elemzése (könyv, példatár és feladatgyűjtemény)

kiadványok tartalmának eredményes tanulmányozásához és elsajátításához, amelyek – az elemzési alapismeretek mellett – teljes körűen a mérlegképes könyvelői képzés elemzés-ellenőrzés modul elemzési ismereteinek tematikájához igazodnak.

A példatár és feladatgyűjtemény egyes feladatai bemutatják és gyakoroltatják

- az összehasonlíthatóság megteremtését biztosító lényegesebb eszközöket,
- az összehasonlításban előforduló
  - árváltozások,
  - összetétel-változásoktorzító hatásainak kiszűrési módszereit, az utóbbi kapcsán
- az egymásra-vetítés alkalmazását, továbbá
- a tényezőkre bontás módszereit,
- a Pareto-elven alapuló ABC-analízis felhasználását, valamint
- a portfólióelemzés technikáját.

A példatár és feladatgyűjtemény egyaránt tartalmaz megoldott példákat és megoldatlan, gyakorlásra szánt feladatokat. A megoldott feladatokhoz (M) megadtuk a teljes, részletesen kidolgozott megoldásokat, de az egyes módszerek alkalmazását gyakoroltató, megoldás nélküli feladatok esetében is közöljük – a kiadvány végén – az ellenőrző eredményeket.

Mindezek alapján a kiadványt elsősorban azoknak ajánljuk, akik tanulmányaik vagy munkájuk kapcsán a vállalati elemzés alapvető összefüggéseivel kívánnak foglalkozni, megteremtve ezzel a gazdálkodási folyamatok jobb megismerésének lehetőségét, a hatékonyabb vállalati cselekvést.

Budapest, 2014. január 31.

A szerzők

68. feladat (M)

Egy termelő vállalkozás egyik termékének anyagfelhasználása kapcsán az alábbi információkkal rendelkezik:

Megnevezés	Index, %*
Termelés, db	104,00
Bruttó anyagfelhasználás, kg	101,40
Összes anyagfelhasználás, kg	100,43
Nettó anyagfelhasználás, kg	101,40
Anyagköltség, E Ft	125,54

* Terv = 100%

A megoldás során vegye figyelembe a következő összefüggést:

Nettó anyagfelhasználási norma
+ Gyártás során képződő hulladék

Bruttó anyagfelhasználási norma
+ Selejt miatti anyagfelhasználás

Beszerezési norma

Feladat:

Elemesse és értékelje az anyagköltség alakulását a tényezőkre bontás indokoltan választandó módszerével!

68. feladat megoldása

Az anyagköltség eltérése a tervhez képest: +25,54%.

A bővített szorzatok és indexeik megfelelő sorrendben a következők:

Bővített szorzatok	Index, %
Termelés, db	104,00
Nettó anyagfelhasználás, kg	101,40
Bruttó anyagfelhasználás, kg	101,40
Összes anyagfelhasználás, kg	100,43
Anyagköltség, E Ft	125,54

A megállapított indexek alapján a befolyásoló tényezők és önálló hatásuk:

Bővített szorzatok	Index, %	Befolyásoló tényezők	Index, %	Önálló hatás (%)
Termelés, db	104,00	Termelés változása	$\frac{104,00\%}{100,00\%} = 104,00$	+4,00
Nettó anyagfelhasználás, kg	101,40	Nettó anyagnorma változása	$\frac{101,40\%}{104,00\%} = 97,50$	-2,50
Bruttó anyagfelhasználás, kg	101,40	Hulladék növelő hatásának változása	$\frac{101,40\%}{101,40\%} = 100,00$	-
Összes anyagfelhasználás, kg	100,43	Selejt növelő hatásának változása	$\frac{100,43\%}{101,40\%} = 99,04$	-0,96
Anyagköltség, E Ft	125,54	Anyagár változása	$\frac{125,54\%}{100,43\%} = 125,00$	+25,00

Az anyagköltség a tervezetthez képest 25,54%-kal lett magasabb ténylegesen. A változást öt tényező határozta meg, amelyek az alábbiak szerint befolyásolták az anyagköltség alakulását:

- a termelés ténylegesen 4%-kal magasabb volt, amely hasonló mértékű költségtöbblettel járt együtt (a termelésnövekedést a piaci igényektől függően szükséges minősíteni),
- a nettó anyagfelhasználás 2,50%-kal alacsonyabb volt, azaz csökkent az egy termékbe ténylegesen beépülő anyag mennyisége (kedvező hatás), s ez 2,5%-os költségmegtakarítást tett lehetővé,
- a keletkezett hulladék aránya nem változott, így ez az anyagköltséget sem befolyásolta,
- a selejt miatti veszteségek szintén kedvezően alakultak (alacsonyabbak voltak), ami 0,96%-os mértékű csökkenést idézett elő az anyagköltségben,
- az anyagár ugyanakkor rendkívül kedvezőtlenül alakult, a 25%-os drágulás a költségtömeget is negyedével növelte (az anyagár változása kapcsán további vizsgálatok szükségesek).

69. feladat (M)

Számszerűsítse, hogy az egyes munkaügyi tényezők hogyan befolyásolták a termelési érték alakulását! A számításaihoz a százalékos eltérésefbontás módszerét alkalmazza!

Megnevezés	M.e.	Bázisév	Tárgyév
Foglalkoztatottak száma	fő	500	550
Fizikai jellegű tevékenységet végzők részaránya a foglalkoztatottak százalékában	%	90	85
Teljesített napok	nap/fő/év	228	215
Egész napos távollétek	nap/fő/év	25	38
Törtnapi távollétek	ó/nap/fő	1,5	1,0
Kötelező napi munkaidő	ó/nap/fő	8	8
Egy órára jutó termelési érték	Ft/ó	2 300	2 560
Árindex	%	100	108

A termelési érték összehasonlítása során ki kell szűrni a/a/z ..... hatását.

A megoldás során vegye figyelembe a következő összefüggéseket:

Munkanap átlagos hossza, ó/nap = Munkanap törvényes hossza – Tört napi hiányzások

Munkaerő-felhasználási mutató, % = $\frac{\text{Teljesített munkanapok}}{\text{Törvényes munkanapok}}$

69. feladat megoldása

A termelési érték összehasonlítása során ki kell szűrni a/az **árváltozás** hatását.

Tényezők	Bázis	Tárgy	Mutatók
1. Foglalkoztatottak	500	550	A/ Foglalkoztatottak
2. Fizikai dolgozók aránya	0,9	0,85	B/ Fizikai létszám (1×2)
3. Törvényes munkanapok	253	253	C/ Teljesíthető napok (1×2×3)
4. Munkaerő-felhasználás	0,9012	0,8498	D/ Teljesített napok (1×...×4)
5. Munkanap átlagos hossza	6,5	7,0	E/ Teljesített órák (1×...×5)
6. 1 órára jutó termelési érték	2 300	2 370,4	F/ Σ Termelési érték (1×...×6)

Az előző táblázatban használt betűjeleket felhasználva a százalékos eltérésekből a célszerű munkatáblája a következő:

Mutatók	Bázis	Tárgy	Index, %	%-os eltérés
A	500	550	110	+10
B	450	468	104	-6
C	113 850	118 404	104	0
D	102 602	100 620	98,07	-5,93
E	666 910,5	704 340	105,61	+7,54
F	1 533 894 219	1 669 567 536	108,85	+3,24

A termelési érték növekedett 135 673 ezer forinttal.

A tényezők hatásai:

1.	$1\,533\,894\,219 \times 0,1 =$	+153 389,4 E Ft
2.	$1\,533\,894\,219 \times (-0,06) =$	-92 033,7 E Ft
3.	$1\,533\,894\,219 \times 0 =$	0 E Ft
4.	$1\,533\,894\,219 \times (-0,0593) =$	-90959,9 E Ft
5.	$1\,533\,894\,219 \times 0,0754 =$	+115 655,6 E Ft
6.	$1\,533\,894\,219 \times 0,0324 =$	+49 698,2 E Ft
Összesen:		+135 749,6 E Ft

(A 76,6 E Ft-os kerekítési eltérés ilyen nagyságrendű termelési értéknél elfogadható.)

Szöveges értékelés:

A termelési érték bázisévről a tárgyévre 135 673 E Ft-tal nőtt a következő tényezők hatására:

- A foglalkoztatottak létszámának emelkedése miatt 153 389,4 E Ft-tal nőtt a termelési érték,
- A fizikai dolgozók aránya csökkent, ez kedvezőtlen, hiszen ők állítják elő a termelési értéket, emiatt a vizsgált mutató csökkent 92 033,7 E Ft-tal,
- A törvényes (a rendelkezésre álló) napok nem változtak, nem befolyásolták a mutatót,
- A munkaerő-felhasználási mutató csökkenése, azaz az egész napos hiányzások arányának növekedése miatt a termelési érték csökkent 90 959,9 E Ft-tal,
- A munkanap átlagos hossza nőtt, azaz a törtnapi távollétek aránya csökkent, ez a kedvező változás a termelési értéket növelte 115 655,6 E Ft-tal,
- A termelékenység javulásának természetes következménye a termelési érték növekedés, ez 49 698,2 E Ft-os.

A részletesebb elemzések során a hangsúly a kedvezőtlen hatások okainak felderítésén lesz majd, ehhez természetesen további információgyűjtésre van szükség. Kiemelten vizsgálandó az egész napos hiányzások arányának növekedése.

70. feladat

Egy jellemzően ipari tevékenységet végző vállalkozás következő adatait ismeri:

Megnevezés	M. e.	Bázis	Tárgy
Termelési érték	E Ft	380 000	472 000
Termelési érték változatlan áron	E Ft	380 000	.....
Árindex	%	–	118,0
Foglalkoztatott fizikai létszám	fő	112	109
Teljesített munkanapok száma	nap/fő	223	225
Törvényes munkanapok száma	nap/fő	253	252
Törtnapi távollétek	óra/nap/fő	0,12	0,07
Kötelező napi munkaidő	óra/nap/fő	8	8

Feladat:

Számszerűsítse, hogy az egyes munkaügyi tényezők hogyan befolyásolták a termelési érték alakulását! A feladatot az abszolút különbözetelek módszerével oldja meg!

A megoldás során vegye figyelembe a következő összefüggéseket:

Munkanap átlagos hossza, ó/nap = Munkanap törvényes hossza – Törtnapi hiányzások

$$\text{Munkaerő-felhasználási mutató (\%)} = \frac{\text{Teljesített munkanapok}}{\text{Törvényes munkanapok}}$$